

Helsingfors/Mariehamn 13.10.2020

Nr 40/20

Hänvisning Social- och hälsovårdsministeriets skrivelse 8.10.2020, VN/15739/2020.

Till Social- och hälsovårdsministeriet

Ärende

Social- och hälsovårdsministeriet har i skrivelse 8.10.2020 inbegärt Ålandsdelegationens utlåtande över ett utkast till en regeringsproposition med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar. Till begäran har ministeriet bifogat Ålands landskapsregerings utlåtande av 1.10.2020 (ÅLR 2020/7168).

Rikslagens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016). En del av ändringarna är avsedda att vara i kraft temporärt till följd av covid-19-epidemin. I propositionen föreslås det att i nämnda rikslag intas bestämmelser bland annat om ändring av social- och hälsovårdens verksamhet för att trygga social- och hälsovårdssystemets funktionsförmåga (9 a §), åtgärder för att förhindra spridning av coronavirussjukdomen inom småbarnspedagogik och vid läroanstalter (57 a §), åtgärder för att förhindra spridning av coronavirussjukdomen i näringsverksamhet och annan verksamhet (58 c §) samt temporär begränsning av användningen av utrymmen avsedda för kunder och andra som deltar i verksamheten (58 d och 58 g §). Enligt den föreslagna 58 g § kan i synnerhet till vissa branscher inom kultur, motion och fritidsaktiviteter samt till exempel bibliotek och museer riktas beslut om temporär stängning av kundutrymmen helt eller delvis. Dessutom föreslås motsvarande ålägganden och restriktioner i fråga om persontrafiken (58 e och 58 f §) Det föreskrivs om tillsynen över efterlevnaden av de temporära bestämmelserna i 59 a – 59 c §.

Lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten

Enligt 27 § 29 i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet gällande smittsamma sjukdomar hos människor. I förarbetena till gällande självstyrelselag (RP 73/1990 rd s. 77 anges härvid följande: ” Lagstiftningen om smittsamma sjukdomar hos människor har förbehållits rikets organ. Begreppet ”smittsamma sjukdomar” omfattar även epidemier

och stadgandet motsvarar på denna punkt i sak den gällande självstyrelselagen. Förvaltningsbehörigheten hör enligt 30 § 8 punkten till landskapsstyrelsen eller någon annan myndighet som bestäms genom landskapslagstiftning”. Enligt den gällande 30 § 9 punkten i självstyrelselagen ska de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna, i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan myndighet som anges i landskapslag. Såsom i ministeriets begäran om utlåtande anförs berör flera av de bestämmelser som nu föreslås ingå i lagen om smittsamma sjukdomar sådana sektorer i samhället och näringslivet där lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag tillkommer landskapet. Sådana rättsområden är hälso- och sjukvården, socialvård, undervisningsväsendet, vägar och kanaler samt näringsverksamhet enligt 18 § 12, 13, 14, 21 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

Ålandsdelegationens ställningstagande

Ålandsdelegationen tar i detta utlåtande ställning endast till den lagtext som föreligger i det utkast till regeringsproposition som social- och hälsovårdsministeriets begäran gäller. Eftersom ärendet är av brådskande natur finns ej möjlighet att beakta det som framförs i propositionen i övrigt.

Ålandsdelegationen konstaterar att syftet med lagen om smittsamma sjukdomar är att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället. Lagen ska tillämpas när bekämpningen av smittsamma sjukdomar ordnas och genomförs samt på planering, styrning, uppföljning och övervakning av arbetet. I lagen finns utförliga bestämmelser särskilt om bekämpningsarbete och myndigheter samt åtgärder för att begränsa smittspridning. Det kan vara nödvändigt att vidta åtgärder för att hindra och bekämpa spridningen av smittsamma sjukdomar inom många sektorer, även inom rättsområden som utgör landskapsbehörighet. Smittsamma sjukdomar hos människor är ett självständigt rättsområde. I självstyrelselagens 18 § 12 punkt anges uttryckligen smittsamma sjukdomar som ett undantag från den behörighet som ankommer på landskapet gällande hälso- och sjukvården. De föreslagna åtgärderna i 9a § som gäller utvidgning av social- och hälsovårdsverksamheten ska endast kunna vidtas under en exceptionell epidemi och förutsatt att det är nödvändigt för att trygga människors rätt till liv, för att skydda hälsan eller för att trygga oundgänglig omsorg eller tillräckliga social- och hälsovårdstjänster. Även beträffande de åtgärder som föreslås reglerade i lagens 57, 57a, 58c, 58e, 58f, 58g, 58e, 58f förutsätts att de är nödvändiga för förhindrandet av spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom respektive en exceptionell epidemi eller coronaviruset. Beträffande 58 d § förutsätts dessutom att åtgärderna i 58c § inte är tillräckliga samt beträffande 58 g att åtgärderna i 58 d inte är tillräckliga.

De i propositionen föreslagna permanenta och temporära bestämmelserna ska intas i lagen om smittsamma sjukdomar, vilket rättsområde enligt självstyrelselagens 27 § 29 är att hänföra till rikets lagstiftningsbehörighet även på Åland.

Ålandsdelegationen har inte i detta utlåtande tagit ställning till huruvida de föreslagna ändringarna till samtliga delar de facto är att hänföra till det aktuella rättsområdet smittsamma

sjukdomar hos människor, eller om de till någon del rätteligen hör till ett annat rättsområde, som på Åland utgör landskapets lagstiftningsbehörighet

Vid tillämpningen av rikslagen föranleder förvaltningsbestämmelsen i självstyrelselagens 30 § 9 punkt avvikelser för Ålands del. Dessutom bör överenskommelseförordningen om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland (FFS 1179/2009) beaktas.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare